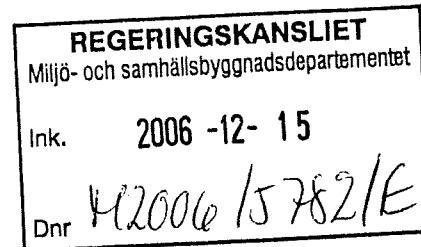

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

E.ON Gas Sverige AB:s ansökan om koncession enligt naturgaslagen (2005:403) för naturgasledning mellan Segerstad i Gislaveds kommun och Torsvik i Jönköpings kommun, i Jönköpings län

Energimarknadsinspektionen vid Statens energimyndighet har berett en ansökan från E.ON Gas Sverige AB (tidigare Sydkraft Gas AB, nedan E.ON Gas) om koncession enligt naturgaslagen för en ledning dimensionerad för 80 bar mellan den nuvarande transmissionsledningen i Segerstad strax söder om Gislaved till Torsvik i Jönköpings kommun, båda i Jönköpings län.

Energimarknadsinspektionen tillstyrker att regeringen bifaller E.ON Gas AB:s ansökan.

Koncession bör ges för en tid om 40 år. Det bör föreskrivas att den planerade anläggningen skall vara färdigställd inom 5 år.

Den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller enligt Energimarknadsinspektionen kraven i 6 kap. miljöbalken.

Ansökan

Ansökan, som kom in till Statens energimyndighet den 9 mars 2004, avser tillstånd att bygga och i 40 år använda en naturgasledning med en total längd om ca. 77 km, med huvudsaklig sträckning enligt bifogade kartor (ab 1, handling 3 samt ändring i ab 92, avsn. 3) samt dimensionerad för högst 80 bars tryck. Till anläggningen kommer stationer för mätning, reglering och sektionering av gasen, anordningar för katodiskt skydd samt markeringsstolpar. Stationerna utgörs av tre mät- och reglerstationer och tre linjeventilstationer.

Motiven för anläggningens uppförande är enligt ansökan i huvudsak följande. Jönköpingsregionen är en av Sveriges starkaste tillväxtregioner och har sin bas i tillverkningsindustrin. För att tillgodose industrins behov och för ett effektivare utnyttjande av energi för samtidig el- och värmeproduktion planerar sökanden för ett effektivt utnyttjande av befintligt naturgassystem. En utbyggnad innebär också tillväxt- och miljöfördelar genom att naturgasen ersätter kol och olja. Som fordonsgas ersätter den bensin och diesel, vilket leder till minskade utsläpp och minskat buller. En marknadsinventering som utförts visar att efterfrågan på naturgas är stor och kan motivera en utbyggnad. Enligt uppgift från sökanden finns idag preliminära avtal med intresserade kunder inom området.

Anläggningen beräknas få en maximal överföringskapacitet på ca. 1,5 miljarder normalkubikmeter (Nm^3) per år, vilket motsvarar 15 TWh. De till anläggningen hörande mät- och reglerstationerna planeras för en överföringskapacitet på 8 000 Nm^3 (Segerstad), 10 000 Nm^3 (Vaggeryd) respektive 32 500 Nm^3 (Torsvik). Ledningen består av rör av högvärdigt stål med en längd av 12-18 meter. Rörens diameter är på sträckan Segerstad-Byarum maximalt 600 mm och på sträckan Byarum-Torsvik 200 mm, i enlighet med Räddningsverkets föreskrifter och Tryckkärlsstandardiseringens naturgassystemanvisningar. Ledningen förläggs med en minsta täckning av 0,9 meter, utom vid förläggning i berg, då minsta förläggningsdjup är 0,6 meter. Korsning med andra ledningar, vägar och järnvägar avses ske i enlighet med anläggningsägarens direktiv eller enligt av anläggningsägaren utfärdade föreskrifter. Total anläggningskostnad beräknas till 300-400 miljoner kronor, vari ingår projektering och material.

Vidare framgår att E.ON Gas Sverige AB ingår i den tyska E.ON-gruppen. I E.ON Sverige finns 45 rörelsedrivande dotterbolag, som tillsammans omsätter 20 miljarder kronor. E.ON Gas Sverige AB har 100 anställda, förvaltar ett naturgasnät som transporterar naturgas till ca. 25 000 kunder, och omsätter ca. 1,6 miljarder kronor per år.

Av ansökan framgår att anläggningen har lokaliserats, dimensionerats och givits en systemutformning så att den kan ingå i en fortsatt utbyggnad av ledningsnätet till Mellansverige. Ansökningar för naturgasledningar med sträckning Torsvik-Boxholm, Boxholm-Norrköping och Norrköping-Oxelösund har inkommit till Energimarknadsinspektionen.

Till ansökan har fogats en miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med 6 kap. miljöbalken samt en strategisk miljöbedömning för hela projektet Naturgas i Mellansverige, som omfattar utbyggnad av naturgasledningar till Oxelösund. I ansökan framhålls att sökanden uppfyller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen i Jönköpings län har, efter tidigt samråd, beslutat att ledningsföretaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan i den mening som avses i 6 kap. 4 § miljöbalken. Utökad samrådsförfarande enligt 6 kap. 5 § miljöbalken har därefter hållits.

Ansökan med bifogad miljökonsekvensbeskrivning har kungjorts i Post & Inrikes tidningar, Jönköpings-Posten samt Värnamo Nyheter.

Ansökan har remitterats till: Försvarmakten, södra militärdistriktet, Försvarets Materielverk, Försvarets Radioanstalt, Räddningsverket, avdelningen för brandfarliga och explosiva varor, Naturvårdsverket, Boverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Geologiska Undersökning, Skogsstyrelsen, Vägverket, Banverket, Elsäkerhetsverket, södra tillsynsområdet, länsstyrelsen i Jönköpings län, Gislaveds, Gnosjö, Jönköpings, Vaggeryds och Värnamo kommuner, Telia Sonera AB, Affärsverket Svenska kraftnät, Vattenfall Eldistribution AB, Sydkraft Nät AB, Jönköping Energi Nät AB, Vaggeryds Energi AB, Telia Sonera AB Jönköping, Lantbrukarnas Riksförbund, Egendomsnämnden i Växjö stift, Sandahlsbolagen AB, Örebergs lantbruk, Erling Abrahamsson, Bernt Bernhardsson, Kjell Björkhamn, Michael Breimer, Anders Friberg, Kjell Gustafsson, Stefan Johansson, Sven Johansson, Sören Johansson, Ann Karlsson, Per Karlsson, Roland Karlsson, Beril Lorentsson, Monica Lorentsson, Martina Lorentsson, Håkan Lundkvist, Helene Nilsson och Peter Sjölin, Ulla-Britt, Mona och Maj-Britt Sandberg, Baltzar, Ingrid och Raymond Svensson, Friedgard och Christian Werner samt övriga berörda sakägare enligt förteckning. (ab 1. handling 4).

Yttranden

Utöver ovan uppräknade remissinstanser har yttranden kommit från Svenska bioenergiföreningen (SVEBIO), LRF:s länsförbund i Jönköpings län, LRF:s lokalavdelningar i Lekeryd, Järnäs och Svarttorp, Elgen ideell förening, Munksjö Paper AB samt ett stort antal privatpersoner, varav ett flertal är sakägare i senare etapper av den planerade utbyggnaden. De senare är i samtliga fall kritiska till utbyggnaden, av såväl miljö- och energipolitiska som ekonomiska skäl, de senare rörande ersättningen för markintrång. Yttrande från personer som kunnat identifierats som sakägare i den del av en framtida tänkt utbyggnad av naturgasnätet som inte omfattas av denna ansökan, har överförts till respektive ärende. Detsamma gäller för Elgen och LRF:s lokalavdelningar enligt ovan, som båda är berörda av etapp 2.

Försvarmakten, södra militärdistriktet, Försvarets Materielverk, Försvarets Radioanstalt, Skogsstyrelsen, Banverket har inte haft något att erinra mot bifall till ansökan.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med yttranden i ärendet.

Räddningsverket, avdelningen för brandfarliga och explosiva varor har såsom föreskrivande myndighet enligt 41 § förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor granskat ansökan med avseende på skyddet mot brand och explosion enligt lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor samt enligt Sprängämnesinspektionens naturgasföreskrifter (SÄIFS 1996:8).

Verket har tillstyrkt koncession enligt naturgaslagen, med beaktande av följande omständigheter. 1. Den allmänna vägen nummer 545 intill MR-station Segerstad passerar av högst 2500 axelpar/dygn och är därmed inte starkt trafikerad. Samma villkor gäller för vägen intill MR-station Torsvik som söderut leder mot Stigamo samhälle. 2. Det finns inte någon bebyggelse inom 200 meter från den föreslagna sträckningen väster om europaväg 4 längs den föreslagna sträckan KM 54,90 - KM 56,68. Där planeras inte heller någon bebyggelse under överskådlig tid. 3. I handlingar tillhörande koncessionsansökan, flik 2, sidan 5 (7), Sträckan KM 56,68 - KM 58,79 står det felaktigt "expansion i framtiden är att vänta", medan det skall stå "expansion i framtiden är INTE att vänta". 4. Klassningsplaner skall redovisas innan MR- och LV-stationer börjar byggas. 5. Drift- och skötselinstruktioner på svenska skall redovisas innan drifttillstånd meddelas.

E.ON Gas har verifierat punkterna 1-3 samt svarar därutöver att klassningsplaner kommer att redovisas före byggnation och att drifts- och skötselinstruktioner på svenska kommer att tas fram.

Räddningsverket har funnit att sökanden bemött dess yttrande på ett tillfredställande sätt.

Verket tillstyrker även koncession för de kompletteringar som sökanden ansökt om, på villkor att ledningen förläggs med gällande minsta tillåtna avstånd till starkt trafikerad väg, och inte dras i motorvägen vid fastighet Krängsberg 1 16 i Vaggeryds kommun.

E.ON Gas svarar att ledningen kommer att förläggas intill starkt trafikerad väg i enlighet med gällande föreskrifter och vad som överenskommits med Vägverket. Detta gäller även vid Krängsberg 1:16.

Naturvårdsverket tillstyrker inte en utbyggnad av etapp 1 i en planerad naturgasledning till Mellansverige, huvudsakligen pga. att verket ser denna som första etappen av en storskalig utbyggnad av naturgas, vilken riskerar att leda till en långsiktig "inlåsning" i fossila bränslen och hindra en fortsatt expansion av bioenergi. Det saknas enligt Naturvårdsverket i ansökan grund för att bedöma om naturgasen väntas ersätta nuvarande biobränslebaserade fjärrvärmeproduktion eller användas enbart för ny utbyggnad av kraftvärme. Vidare saknar verket i ansökan beräkningar av det framtida energibehovet som bygger på energieffektivisering och minskad elanvändning. Sedan Naturvårdsverkets först avgivna yttrande bemötts av sökanden kvarstår i huvudsak följande synpunkter. Sökandens argument att utbyggnaden av naturgasledningen ger en globalt sett positiv påverkan på klimatet baseras enligt verkets uppfattning på en kortsiktig och missvisande beräkningsgrund. Utifrån det långsiktiga klimatmålet anser

verket att biobränslen bör gynnas i relation till fossilbaserad kraftvärme vid investeringstillfället. Det kan samtidigt anses klargjort att utbyggnaden ger positiva effekter med minskade utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid och stoft jämfört med alternativ utan naturgas. Mot bakgrund av att det är betydelsefullt att långsiktigt nå en begränsad klimatpåverkan, anser dock verket att utbyggnaden sammantaget inte kan anses lämplig ur miljömässig synpunkt.

Nedan följer Naturvårdsverkets huvudsakliga synpunkter under av verket använda underrubriker.

Beräkningsunderlaget rörande marginalet och slutsatser för utsläpp av koldioxid
Sökanden har i miljökonsekvensbeskrivningen antagit att kolkondenskraft kommer att vara s.k. marginalet. På 5-40 års sikt, som är relevant för bygge av naturgasledning, anser Naturvårdsverket att man i stället bör tala om en långsiktig marginalet. Denna definieras ofta som vilken utbyggnad av nya kraftverk som skulle göras om den diskuterade produktionsanläggningen inte skulle komma till stånd. Det råder enligt verket stora osäkerheter om framtida energisystem i Sverige och Nordeuropa. Bränslepriser, framtida pris på utsläppsätter, framtida kvoter för elcertifikat och tidtabellen för kärnkraftsavveckling har stor betydelse för vilka typer av kraftverk som kommer att byggas i framtiden. Mot bakgrund av bl.a. Kyoto-protokollets krav är det enligt verkets uppfattning inte relevant att tro att kolkraft skulle byggas ut mer i vårt närområde. Därmed faller relevansen för antagandet. Naturvårdsverkets slutsats är att det antagande som sökanden gjort om marginalet är helt avgörande för utfallet av beräkningen av koldioxidutsläpp. Av sökandens senare komplettering framgår enligt verket att knappt några globala vinster alls för koldioxidutsläppen blir följderna av denna naturgasutbyggnad om andra, mer relevanta, antaganden görs.

Miljöbedömning för utbyggnad i Mellansverige

Naturvårdsverket ser det underlag som föreligger i form av en miljöbedömning för hela den tänkta utbyggnaden av naturgasnätet i projektet Naturgas i Mellansverige som ett intressant och viktigt beslutsunderlag. Verket konstaterar att miljöbedömningen bygger helt på sökandens marknadsbedömning, främst framtagen utifrån företagets undersökning av potentiella kunders efterfrågan på naturgas. Marknadsbedömningen anger en efterfrågan på ytterligare mellan 10 och 15 TWh (miljökonsekvenserna är beräknade på drygt 12 TWh). Dagens naturgasanvändning är 9-10 TWh. Utbyggnaden i Mellansverige bör enligt verket i sin helhet ses som en storskalig utbyggnad, då den dels beräknas medföra en fördubbling av gasanvändningen, dels får en geografisk sträckning genom fyra län. Marknadsbedömningen är enligt Naturvårdsverkets uppfattning inte helt transparent och därmed blir miljökonsekvensbeskrivningen svårare att bedöma. Enligt verkets bedömning tycks exempelvis beskrivningen av energianvändning för kraftvärme med respektive utan naturgas bygga på vissa icke redovisade antaganden. Vilka antaganden som görs i de aktuella avseendena kan enligt Naturvårdsverkets bedömning vara avgörande för vilket scenario som ger lägst emissioner av växthusgaser.

Vidare är det enligt Naturvårdsverkets bedömningen oklart om det kommer att finnas fler fjärrvärmeverk i närheten och vad som händer om prisförhållandena ändras under ledningens livslängd, då gasen kommer att finnas tillgänglig med låga transportkostnader. En risk är enligt verkets bedömning i förlängningen inlåsnings effekter pga. att de rörliga kostnaderna blir låga då en ledning är utbyggd. Sökanden har redovisat en bedömning att ca. 2,6 TWh biobränsle ersätts om naturgasledningen byggs. Det innebär enligt verkets uppfattning att en del av de framsteg som hittills gjorts i Sverige med att införa biobränslen i fjärrvärmerna får en tillbakagång om naturgasledningen byggs. Förnybara bränslen får då svårt att konkurrera i såväl fjärrvärme som kraftvärme och i industrin. Det framgår inte av ansökan någon analys av framtida möjligheter till ny biokraftvärme och långsiktiga konverteringsmöjligheter till förnybar energi i industrin och om detta är beaktat i scenariot utan naturgas. Naturvårdsverket bedömer att utan en naturgasutbyggnad kan biobränsle öka sina marknadsandelar. Mot bakgrund av otvetyligheter i underlaget, osäkerhet om framtidens energisystem och de risker för inlåsnings som finns, anser Naturvårdsverket att stor försiktighet krävs vid bedömningen av om projektet är lämpligt ur allmän synpunkt.

Globala och nationella utsläpp av växthusgaser

Riksdagen har beslutat om ett nationellt mål att minska utsläpp av växthusgaser med 4 procent till år 2008-2012. Naturvårdsverket och Energimyndigheten har i ett gemensamt regeringsuppdrag föreslagit en ny målkonstruktion för delmålet 2008-2012, som innebär att tilldelningen av utsläppsätter till handlande sektorn och de faktiska utsläppen från icke-handlande sektorer sammantaget ska uppgå till en utsläppsmängd som är 4 procent lägre än 1990 års utsläpp. År 2050 bör utsläppen för Sverige sammantaget vara lägre än 4,5 ton koldioxidkvalenter per år och invånare, för att därefter minska ytterligare. Vid långsiktiga investeringar som den i en naturgasledning måste analyserna enligt Naturvårdsverkets uppfattning relateras till de långsiktiga mål och den inriktning som den svenska klimatpolitiken har.

Hur kontrollstationens prognos har använts

I sin marknadsbedömning hänvisar sökanden till Naturvårdsverkets och Energimyndighetens gemensamma rapport "Kontrollstation Delrapport 1 prognos". Syftet med dessa prognoser är att beskriva de svenska utsläppen av växthusgaser till 2010 och 2020 givet ett antal antaganden. En viktig utgångspunkt är dagens beslutade styrmedel. Det är bl.a. på grundval av den prognosen, som Naturvårdsverket ser en osäkerhet kring hur stor naturgasanvändningen kan bli i framtiden. Sökanden räknar med 10-20 TWh, medan verket, under vissa antaganden, räknar med uppåt 50 TWh. (Utsläppen av växthusgaser vänder enligt prognosen uppåt och ligger år 2020 mellan 5 och 15 procent över 1990 års nivå i de olika scenarierna. Naturvårdsverket påpekar att detta är en utveckling, som gör att utsläppen senare, mellan 2020 och 2050, måste reduceras kraftigare.)

Övriga synpunkter

Bemötanden avseende tidigare framförda synpunkter från Naturvårdsverket är tillfyllest vad avser alternativ sträckning vid Storån, passager av och parallellförläggning med vattendrag, alternativt runt objekten 2:60 och 9:36, åtgärder för att minska påverkan inom arbetsområdet samt Natura 2000-områden. Uppgifter saknas som förklarar varför områdena 8:14 och 12:22 måste korsas. Naturvårdsverket har inga erinringar med anledning av den senare modifierade sträckningen.

E.ON Gas bemöter Naturvårdsverkets kvarstående synpunkter som följer. I miljöbedömningen har redovisats en ökad användning av naturgas för kraftvärme på bekostnad av bioenergi, baserat på bolagets marknadsbedömningar. Men samtidigt pekades på en totalt sett större global reduktion av koldioxid jämfört med kraftvärme baserad på biobränsle. Naturvårdsverkets huvudinvändning har varit att det inte är relevant att tro att ny kolkraft skulle byggas ut i vårt närområde. Enligt sökandens uppfattning är det inte nya anläggningar som kommer att utgöra "marginale" utan under mycket lång tid äldre kolkraftverk med låga rörliga kostnader. Därmed måste en global vinst gällande koldioxidreduktion antas uppnås med naturgasintroduktionen. Beträffande Naturvårdsverkets invändning att den positiva utvecklingen av bioenergi i fjärrvärme får en tillbakagång genom att en mindre mängd biobränsle som idag används kan komma att ersättas av naturgas anför sökanden följande. En möjlig tillbakagång med 2-3 TWh, för att samtidigt effektivt skapa ny elkapacitet, ska ses i förhållande till att det i hela landet idag används ca 100 TWh biobränsle som ökar med upp till 5 TWh årligen och bedöms av bioenerginäringen nå kanske 200 TWh inom en 25-års period. Naturgas förväntas ha störst möjligheter i samband med nytillskott av kraftvärmeanläggningar. För ren uppvärmning bedöms inte marknaden vara tillgänglig för ett fullt beskattat bränsle som naturgas. Till skillnad från Naturvårdsverket anser E.ON att oljeuppvärmning inte kan försvinna helt genom övergång till fjärrvärme och värmepumpar. En miljöförbättring kan då ske genom att ersätta olja med naturgas där nät byggs. (ab 92, handl. 1. sid 33.) I övrigt anför sökanden att marknadsbedömningen har gjorts utifrån kundernas faktiska behov. Industrin svarar enligt sökanden för den största andelen av den bedömda naturgaspotentialen i regionen.

Vad gäller områdena 8 14 respektive 12:22 anför E.ON Gas följande. I område 8:14 kommer passage av Västerån att ske genom styrd borring vilket innebär att vattendraget och den näraliggande skyddsvärda miljön ej eller endast marginellt påverkas. Åtgärder kommer att vidtas i samråd med Skogsstyrelsen för att minimera eventuell påverkan. Ledningen har, i syfte att minimera de bestående skadorna av ledningsbygget, lokaliserats intill befintlig allmän väg och, där den viker av norrut, intill enskild väg. Alternativ till sökt sträckning skulle ge ett totalt större skogsintrång då arbetsgatan och ledningsområdet måste dras genom homogen skogsmark. Område 12:22 avser nyckelbiotop kring Gnyltån och är belägen väster om Byarum i Vaggeryds kommun. Korsning av Gnyltån avses ske med styrd borring vilket skulle innebära att området kan passeras med minimal påverkan på naturmiljön. Åtgärder kommer att vidtas i samråd med Skogsstyrel-

sen för att minimera eventuell påverkan. Ledningen har lokaliserats parallellt med och väster om E4 i syfte att samla intrång från väg och naturgasledning i en korridor. Detta har varit ett starkt önskemål från Vaggeryds Kommun och berörd markägare. Alternativ sträckning skulle innebära att ledningen måste förläggas ca 300 meter väster om nuvarande korsningspunkt för att gå runt nyckelbiotopen. Detta innebär att totalintrånget i produktiv skogsmark ökar väsentligt.

Boverket anser bl.a. att det är naturligt att regeringen överväger behovet av att ta fram ett bredare och mer oberoende underlag. Efter påpekande av bl.a. Boverket har ansökan kompletterats med en strategisk miljöbedömning (SMB) för hela den planerade ledningsutbyggnaden från befintlig ledning i Småland till Mellansverige. Ett sådant underlag behövs enligt verket för att belysa hur den samlade naturgasutbyggnaden harmonierar med de svenska klimat- och energimålen, för att redovisa potentialen för biobränsle och för biobränsleeldade kraftvärmeverk och för att belysa den mest ändamålsenliga strukturen på ett naturgasnät inom de ramar klimatmålen och andra nationella mål ger. Boverket konstaterar att den SMB som tagits fram av sökanden jämför konsekvenserna av den föreslagna naturgasledningen med ett biobränslealternativ 2025-2030 och kommer fram till att nationellt för Sveriges del ger naturgasalternativet högre emissioner av växthusgaser, men i ett globalt perspektiv bedöms naturgasalternativets utsläpp av växthusgaser bli lägre än alternativet utan naturgas. Samtidigt slår SMB:n fast att 4 % av naturgasen kommer att ersätta biobränsle. Beräkningarna av de globala effekterna utgår från att ett biobränslealternativ förutsätter elimport från kolkondenskraftverk. Boverket konstaterar att det finns flera faktorer som bygger på stora osäkerheter. SMB:n har t.ex. inte med någon sammanställning av potentialen för bioenergi och kraftvärmeanläggningar i berörda områden eller hur de lokala och regionala miljömålen påverkas. Den tidshorisont klimatmålet och klimatstrategin arbetar med är år 2050, medan ansökans SMB begränsas till 2025-2030. Därigenom framträder inte den fastlåsning i de strukturer som den planerade investeringen i naturgasnät med följdinvesteringar innebär. Någon diskussion om svårigheterna att ställa om från naturgas till ett mer hållbart energisystem förs inte. SMB:n har inte belyst alternativa sätt att bygga naturgasnätet på eller att utnyttja naturgas på. Alternativ borde studeras där en utbyggnad i mindre utsträckning skulle komma i konflikt med utnyttjandet av bioenergi och som innebär att omställningen till ett ekologiskt hållbart energisystem underlättas. SMB:n har inte heller belyst i vilken utsträckning utbyggnaden av naturgasledningen medverkar till eller kommer i konflikt med energimålet att förnybara energikällor ska öka med 10 TWh till år 2010 från 2002 års nivå. För Boverkets del kvarstår synpunkten att det är naturligt att regeringen överväger behovet av att ta fram ett bredare och mer oberoende underlag som stöd för beslut som rör en så stor utbyggnad av infrastruktur för naturgas. Detta för att belysa konsekvenserna av en naturgasutbyggnad och hur en ändamålsenlig struktur kan byggas upp.

E.ON Gas har bemött Boverket huvudsakligen enligt följande. Det av verket efterfrågade underlaget för en samlad bedömning av alla aspekter en utbyggnad av naturgasnätet kan få på omställningen av energisystemet ankommer inte på sökanden. I fråga om bedömningen av naturgasens möjligheter att globalt reducera koldioxidutsläppen samt fortsatt positiva konsekvenser för den framtida bioenergianvändningen, hänvisas till bemötandet av Naturvårdsverkets yttrande.

Riksantikvarieämbetet finner inte anledning att från kulturmiljösynpunkt motsätta sig beslut om en naturgasledning i det valda stråket. Ämbetet konstaterar att den till miljökonsekvensbeskrivningen fogade kulturhistoriska förstudien visar ett flertal fornlämningar och fornlämningsmiljöer finns i den planerade sträckningen. I Gislaveds och Vaggeryds kommuner dras ledningen över två av kulturmiljövårdens riksintresseområden. Då anläggningstekniken för en naturgasledning medför att ett relativt brett område påverkas direkt under anläggningstiden hade det varit önskvärt att kulturmiljöns påverkan och hur denna kunnat minimeras, hade framgått av miljökonsekvensbeskrivningen. Ämbetet anser att det i senare planeringsskeden bör finnas möjligheter att i nära samråd med länsstyrelsen arbeta vidare för att reducera påverkan på kulturmiljön.
AB 62, 234, 319

E.ON Gas En särskild arkeologisk utredning har efter att koncessionsansökan lämnats in färdigställts av Jönköpings Länsmuseum. I rapporten föreslås åtgärder för hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Detta arbete kommer att fortlöpande ske i nära samråd med länsstyrelsen och länsmuseumet. Mindre justeringar har gjorts av sträckningen med hänsyn till kulturmiljöer och fornlämningar. Fortsatta samråd kommer att ske där ytterligare åtgärder kommer att diskuteras för att minska påverkan på fornlämningarna.

Riksantikvarieämbetet har konstaterat att sökanden beaktat ämbetets synpunkter. För ledningens ändrade sträckning kvarstår ämbetes synpunkt om samråd med länsstyrelsen för att minimera och i möjligaste mån undvika känsliga kultur- och fornlämningsmiljöer kvarstår.

Sveriges Geologiska Undersökning har i sitt yttrande avstyrkt placering av gasledning och en luftventilstation nordväst om Byarum i Vaggeryds kommun beroende på att området kan komma att bedömas innehålla en geologisk formation av nationell betydelse för vattenförsörjningen. SGU förordar användandet av den hydrogeologiska länskartan över Jönköpings län (SGU ha 11, 1988) samt lokala grundvattendatabaser i den fortsatta projekteringen.
AB 53, 246, 330

E.ON Gas har svarat att ledningen inom aktuellt område getts en ny sträckning som följer parallellt med motorvägen. Längs den nya sträckningen är även ventilstationen placerad. Sökanden har vidare uppgett att vid kontakt med SGU har företaget fått beskedet att ledningen genom flytten inte bedöms påverka det område som är av betydelse för vattenförsörjningen.

SGU har efter sökandens bemötande noterat att en omlokalisering av gasledning och luftventilstation planeras.

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot den planerade gasledningen. Detsamma gäller efter justeringar av ansökan. Skogsstyrelsen noterar att samråd om vissa detaljsträckningar kommer att ske med Skogsstyrelsen Jönköping-Kronoberg och framhåller att detta är viktigt för att begränsa eventuell negativ inverkan på natur- och kulturmiljön.

AB 37, 126, 308

E.ON Gas har uppgett att samråd kommer att ske med Skogsstyrelsen i syfte att begränsa eventuell inverkan på känsliga natur- och kulturmiljöer som berörs av den föreslagna sträckningen.

Vägverket har framfört följande synpunkter. Vid läggning av ledning parallellt med E4 bör avståndet vara minst 17 meter (12 + 5) från vägområdet till ledning för att möjliggöra framtida utbyggnad till trefilig väg. Förläggning av stationsområde vid E4 kräver minst 30 meters avstånd. Verket emotser samråd om den estetiska utformningen av stationsområdena. Verket framför vidare att i området mellan väg och ledningsgata utmed allmänna vägar bör en skogsridå upprätthållas eller återplantering utföras för att vägens gestaltning ska bibehållas. Skötselplan för området bör upprättas.

E.ON Gas svarar att avstånd från vägområde till ledning kommer att utformas enligt gällande naturgasföreskrifter. Samråd med Vägverket angående möjliggörande av ett tredje körfält samt stationernas estetiska utformning kommer att ske. Vad gäller området mellan väg och ledningsgata kommer samråd med Vägverket att ske. Utformning av detta område måste också ske i samråd med berörda markägare. Samråd kommer fortlöpande att ske under hela detaljprojekteringsskedet, under bygge och återställning samt i anslutning till drifttagningen av anläggningen.

Vägverket har träffat sökande bolaget för samråd angående gestaltningen av området mellan väg och ledningsgata längs det allmänna vägnätet. Verket hänvisar till de överenskommelser som fattats vid telefonmöte den 9 februari 2005. Det av sökanden framtagna gestaltungsprogrammet ska vara vägledande för utformningen av området mellan väg och ledningsgata. Med hänsyn till trafikantupplevelsen och landskapsbilden är det angeläget att den vegetation som finns mellan viltstängslet (inkl kantremsa på 2 meter) och planerad ledningsgata kan sparas. Vägverket kommer att teckna ett avtal med E.ON Gas som ska reglera utformningen av området mellan vägen och ledningsgatan. Överenskommelser med berörda markägare om skötseln av området genomförs av sökanden.

AB 61, 268

E.ON Gas har uppgett att avtal kommer att ingås med Vägverket i enlighet med den överenskommelse som finns relaterad i anteckningar från möte mellan parterna den 9 februari 2005.

Elsäkerhetsverket, Södra tillsynsområdet anför följande. Där rörledning, anläggning eller anläggningsdel förläggs i närheten av eller korsas av kraftledning skall erforderliga åtgärder vidtas för att förhindra otillåtna berörings- och stegspänningar vid fel i kraftledningsnätet. Erforderliga mätningar skall utföras och erforderliga åtgärder skall vidtas före idrifttagningen av anläggningen. Vid anläggningsarbeten för gasledning där denna korsar starkströmsledningar eller skall passera invid sådana förutsättes att de särskilda anvisningar som tidigare tillämpats för sökandens projekt även tillämpas för det aktuella projektet i tillämpliga delar. Tillhörande elutrustning skall vara utförd enligt kraven i gällande elmateriel- och starkströmsföreskrifter. Inför driftstillståndsgivningen förutsättes att samråd sker med Elsäkerhetsverkets Södra tillsynsdistrikt.

Avseende de ändrade sträckningspartierna anser Elsäkerhetsverket att de inte föranleder ändring eller komplettering av tidigare avgivet yttrande.
AB 45, 217, 336

E.ON Gas kommer att beakta vad som anförts av Elsäkerhetsverket avseende särskilda anvisningar, åtgärder för att förhindra otillåtna berörings- och stegspänningar och krav på el-utrustning. I tillämpliga delar kommer detta att inarbetas i entreprenadhandlingar samt bygg- och installationsanvisningar. Fortsatta samråd i ärendet kommer att initieras av sökanden vid tidpunkten för detaljprojekterings inledning. Samråd med berörda kommer därefter att ske fortlöpande under hela detaljprojekteringskedet, under bygge och återställning samt i anslutning till drifttagning av anläggningen. Tekniska lösningar som korsningsutföranden med befintlig infrastruktur, t.ex. vägar, vattenledningar, el- och telekablar kommer då att utredas.

Länsstyrelsen i Jönköpings län bedömer att ansökan på ett tillfredsställande sätt behandlar allmänna intressen liksom anläggningens miljökonsekvenser. Föreslagen sträckning bedöms inte beröra Natura 2000-områden. Anläggningen bedöms inte heller strida mot översiktsplaner i berörda kommuner. Ärendet har beretts inom länsstyrelsens planberedning, där företrädare för natur- och kulturmiljöfrågor samt företrädare för hälso- och riskfrågor tagit del av ärendet. Sökandens bemötande har inte gett anledning avge nytt eller ändrat yttrande. Länsstyrelsen har ingen invändning mot planerad ändrad sträckning.
AB 64, 228, 338

Gislaveds kommun har inget att erinra mot koncessionsansökan. Det är antecknat till kommunstyrelsens protokoll att centerpartiet inte ändrat uppfattning om lämpligheten av att använda naturgas i Småland, med hänvisning till ledamotens tidigare agerande vid behandlingen av naturgasfrågor i kommunen.
AB 60, 343

Gnosjö kommun meddelar att sökanden har tagit hänsyn till kommunens exploateringsplaner i den zonklassning som redovisats i förslaget till koncession och att ledningsdragningen inte bedöms inverka negativt på kommunens nuvarande planering. Kommunen har inget att erinra i ärendet. Det är antecknat till protokollet att Centerpartiet "inte har ändrat uppfattning om gas i skogrika Småland"
AB 65, 243

Jönköpings kommun vill framhålla vikten av att den nu aktuella naturgasledningen utformas och dras på ett sådant sätt att den medger handlingsfrihet vid fortsatt ledningsutbyggnad med avseende på var en sådan ledning ska dras fram. *Samhällsbyggnadsnämnden* tillstyrker bifall till ansökan, två ledamöter från centerpartiet reserverade sig mot beslutet. *Miljönämnden* har lämnat följande synpunkter. Hantering av oljor och övriga kemikalier får endast ske på yta där spill och läckage ej riskerar att förorena omkringliggande mark eller yt- eller grundvatten och där spill lätt kan omhändertas. Förvaringsutrymmet ska vara försett med nederbördsskydd. Invallning ska vara utförd i material som är beständigt mot de förvarade produkterna. Cisternerna för lagring av brandfarliga vätskor ska vara försedda med sekundärt skydd, s.k. invallning. Åtgärder för att förhindra att vattenkvalitet och vattennivå i närliggande vattendrag och brunnar (200 m från ledningsgrav) påverkas negativt under och efter byggnation bör vidtas. Kontroll av vattenkvaliteten och vattennivån bör också ske. Buller från byggnationen skall begränsas så att ljudnivån inte överstiger Naturvårdsverkets riktlinjer för externt byggbuller. Buller från MR-stationen skall begränsas så att ljudnivån vid de närmast belägna bostadshusen inte överstiger följande riktvärden. Ekvivalent ljudnivå: Dagtid kl. 07-18 50 dBA, kvällstid kl. 18-22 45 dBA, nattetid kl. 22-07 40 dBA, sön- och helgdagar kl 07-18 45 dBA. Dammande från verksamheten skall förhindras. Miljökontoret skall informeras om indikationer på markföroreningar påträffas. Innan arbetet med gasledningen i Jönköpings kommun påbörjas, önskar miljökontoret få närmare information om och möjlighet till att kommentera den metod man väljer att använda vid passage över respektive vattendrag. Information om tidpunkter för när helikopterbesiktning av anläggningen kommer att ske bör också meddelas. *Tekniska nämnden* har inget att erinra mot sökt koncession.
AB 85, 212, 329 332

E.ON Gas har bemött yttrandet i huvudsak enligt följande. *Miljönämnden*. De entreprenörer som nyttjas kommer att avkrävas ett miljöprogram där det ska redovisas vilka åtgärder och vilken beredskap som planeras för entreprenadens genomförande, t.ex. i fråga om hanteringsrutiner för bränsle, användande av nedbrytbara oljor i maskiner samt upprättande av beredskapsplaner tillsammans med räddningstjänsten. För att undvika att vattenkvaliteten och vattennivåerna i närliggande brunnar påverkas görs en brunnsinventering och brunnsmätning i brunnar som ligger inom 200 meter från ledningens mittlinje som ett led i detaljprojekteringen. Mätning sker före, under och efter bygget, 2-3 gånger per år

och inleds minst ett år före byggstart. Beträffande buller kommer verksamheten under byggtiden att anpassas så att gällande riktvärden följs. Vid eventuella sprängningsarbeten, vilka sker dagtid, kommer närboende att informeras. Mät- och reglerstationerna uppförs så att Naturvårdsverkets riktvärden följs. Kontrollerat utsläpp av naturgas, såsom vid tömning av ledningen, kan medföra att gällande riktvärden kortvarigt överskrids. Vidare kommer åtgärder att vidtas för att förhindra damning. Kommunen kommer att informeras om förorenad mark påträffas. Då detaljprojekteringen avslutats kommer val av korsningsmetoder vid passage av vattendrag att redovisas för kommunen. Helikopterbesiktning utförs varannan månad. Enligt rådande rutiner sker ingen avisering av helikopterbesiktning. Besiktning sker vid lämpliga väderförhållanden och planerade dagar kan flyttas eller rutter läggas om. All besiktning med helikopter följer gällande bestämmelser. Vid passage av särskilt känsliga områden ökas flyghöjden. *Kommunstyrelsen*. Mötte med anledning av kommunens yttrande har hållits den 27 oktober 2004. E.ON kommer att säkerställa att Jönköpings naturgasbehov kan tillgodoses med den dimensionering som väljs. Fortsatt utbyggnad mot Boxholm, i etapp II, har anpassats så att anslutningen för etapp II sker vid korsningen E 4-riksväg 30. Zonklassen kommer även att ökas från ovan nämnda avgreningspunkt och norrut så att hela sträckan upp till Torsvik blir klassad som C-zon.

Jönköpings kommun har avgivit följande yttrande efter sökandens bemötande. *Stadsbyggnadsnämnden* har godkänt sökandens förslag till justeringar med anledning av inkomna remissvar. *Miljönämnden* har vidhållit följande synpunkter. Åtgärder bör vidtas för att förhindra att de riktvärden som anges i Externt industribuller – Allmänna råd (SNV RR 1978.5 rev 1983) och i Naturvårdsverkets Allmänna Råd om buller från byggarbetsplatser överskrids. Med riktvärde avses ett sådant värde, som om det överskrids medför en skyldighet för verksamhetsutövaren att vidta de åtgärder som behövs för att värdet ska hållas. Nämnden anser att allmänheten bör informeras om tidpunkter för när helikopterbesiktning av anläggningen kommer att ske. Nämnden hänvisar vidare till vad den tidigare yttrat om hanteringen av oljor och övriga kemikalier. Miljönämnden har inget att erinra mot planerad sträckningsändring.

Därutöver har miljönämnden framfört följande. Om tömning av ledningssystemet sker bör närboende meddelas i god tid. Stationsanläggningen i Torsvik bör lokaliseras på ett sådant avstånd från bostäder att bullerstörningar för närboende inte uppstår.

E.ON Gas har svarat bl.a. att på en tjuugoårsperiod har tömning av ledningar som ingår i E.ON:s ledningsnät skett ett fåtal gånger. Om ett ingrepp på ledningen där tömning av ledningen krävs blir aktuellt, fastläggs avbrottidpunkten med hänsyn till känsligheten till avbrott hos anslutna kunder. Tömningen tar normalt mellan en och två timmar och kan kortvarigt i det inledande skedet medföra att angivna riktvärden för buller överskrids. För aktuell ledningsetapp kan tömning av ledningssystemet inom Jönköpings kommun endast bli aktuell i mät- och reglerstationen i Torsvik. Denna är belägen intill motorvägen och på ett avstånd

om ca 300 meter från närmaste bebyggelse öster om motorvägen bedöms ett kortvarigt överskridande av bullerriktvärdena inte anses vara allmänt störande. Sökanden kommer att tillstålla kommunen sin plan för helikopterbesiktning. Sökanden kommer också att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa en miljöriktig hantering av oljor och övriga kemikalier. Sökanden är beredd att tillstålla Jönköpings kommun det miljöprogram som antagen entreprenör ska avge till E.ON för godkännande. Beträffande miljönämndens senast avgivna synpunkter har sökanden svarat att om tömning av ledningssystemet blir aktuell kommer närboende att informeras i förväg och att stationen i Torsvik är placerad med hänsyn till kommande exploatering inom området.

Vaggeryds kommun har framfört att ledningen vid Långasjön i Åkers socken ska ha zonklass C och att etapp 2 mot Nässjö ska ansluta vid RV 30.

E.ON Gas har med anledning av kommunens yttrande utrett ett nytt sträckningsalternativ för etapp II av utbyggnaden norrut mot Boxholm. Utredningen resulterade i att utgångspunkten för etapp II flyttas från Byarum till korsningen mellan E4 och riksväg 30 vid Stigamo. Det nya sträckningsförslaget innebär att en ventilstation, LV Stigamo, placeras i anslutning till E4-riksväg 30. Ändringen medför att den tidigare planerade sträckningen öster om E4 under en kortare sträcka flyttas till väster om E4. Zonklassen vid Långasjön i Åkers socken kommer att ändras så att kommunens krav tillgodoses.

Vaggeryds kommun har konstaterat att dess krav tillgodosetts, men vill markera att sökanden ansvarar för att naturgasutbyggnaden inte ska försvåra exploatering av markområden som klassats med en högre zonklass. Därutöver är en ventilation inom verksamhetsområdet norr om Bondtorpsvägen intressant, eftersom framtida företagsetableringar inom området kan vara nyttjare av naturgas. De ändringar som gjorts i ansökan ligger helt i linje med de påpekanden kommunen tidigare gjort i ärendet.

AB 70, 219, 341

E.ON Gas har, enligt sitt bemötande, inom områden som av kommunen utpekats som framtida exploateringsområden, lokaliserat naturgasledning och valt en zonklass (C) för minsta möjlig påverkan vid exploatering. Ledningen följer parallellt med E4 och så nära denna som Vägverket kan acceptera, vilket innebär att minsta intrång sker i exploateringsområdet. Vald zonklass medger att byggnad för industriändamål kan uppföras 25 meter från ledningen, om det inte är fråga om en brand- eller explosionsfarlig industri, som kräver ett avstånd på 50 meter. Placeringen av en mät- och reglerstation norr om Bondtorpsvägen har diskuterats med miljö- och byggnämnden. Placering av en ny station inom planlagt område kan medföra att avstånd till station och industrifastighet måste ökas till 50 meter och i övrigt försvåra för framtida etableringar inom området. Då frågan aktualiseras om anslutning av nya kunder kommer E.ON att verka för en lösning för distribution av naturgas till området.

Värnamo kommun tillstyrker E.ON:s ansökan om koncession enligt naturgaslagen för en naturgasledning mellan Segerstad och Torsvik. Den sträckningsändring som berör Värnamo föranleder ingen synpunkt.
AB 63, 200,

Affärsverket Svenska kraftnät har ingen invändning mot den planerade naturgasledningen, då sökanden meddelat att samråd kommer att ske med affärsverket rörande de åtgärder som måste vidtas vid korsningar och parallellgående mellan naturgasledningar och verkets kraftledningar.
AB 78, 233

Telia Sonera AB förutsätter att gasledningen byggs i enlighet med gällande föreskrifter och anvisningar samt att eventuella erforderliga förändringar på företagets anläggningar bekostas av och beställs i god tid av sökanden, så att detta kan planeras med god framförhållning. Ett antal av företagets anläggningar kommer att beröras, men underlaget är inte tillräckligt detaljerat för att fastslå exakt hur.

E.ON Gas har uppgett att ledningen kommer att byggas i enlighet med gällande föreskrifter och anvisningar. Eventuella förbättringar, som fordras för byggnationen, bekostas av bolaget. Fortsatta samråd i ärendet kommer att initieras av sökanden vid tidpunkten för detaljprojekterings inledning. Samråd med berörda kommer därefter att ske fortlöpande under hela detaljprojekteringskedet, under bygge och återställning samt i anslutning till drifttagning av anläggningen. Tekniska lösningar som korsningsutföranden med befintlig infrastruktur, t.ex. vägar, vattenledningar, el- och telekablar kommer då att utredas.

Vattenfall Eldistribution AB har som markägare inget att erinra mot att koncession beviljas. Som ägare av kraftledningar och stationer i och i närhet till tilltänkt sträckning framför företaget att det inte har något generellt att erinra mot själva koncessionen. Det kan dock uppstå situationer i ett senare skede som kräver anpassning av gasledningen till befintliga kraftledningar eller stationer.

E.ON Gas kommer att anpassa ledningen vid detaljprojekteringen så att olägenheter inte ska föreligga mellan naturgasledning och befintliga kraftledningar. Gällande föreskrifter kommer att följas och samråd kommer att ske under detaljprojekteringen.

E.ON Nät AB (tidigare Sydkraft Nät AB) vill, med anledning av att den planerade naturgasledningen kommer att beröra företagets kraftledningar, uppmärksamma vikten av potentialutjämning för att undvika att olägenheter av potentialskillnader uppkommer. Risken för induktion av spänning i naturgasledningen från kraftledningarna måste beaktas. I övrigt har företaget inte något att erinra under förutsättning att eventuella flyttningar bekostas av den som begär dem.

E.ON Gas kommer att beakta vad nätföretaget anger. Samråd kommer att ske med samtliga berörda ledningsinnehavare. Om behov föreligger att flytta eller vidta andra åtgärder i befintligt elnät, kommer sökanden att bekosta detta. Samråd kommer vidare att ske med E.ON Nät AB i samband med detaljprojekteringen, varvid naturgasledningens eventuella påverkan på nätföretagets anläggningar kommer att klarläggas.

Jönköpings Energi AB tillstyrker ansökan, men erinrar om att mät- och reglerstationen vid Torsvik bör placeras längre norrut än vad som redovisats i ansökan. Ett framtida gaseldat kraftvärmeverk i Jönköping kommer, om det byggs, troligen att placeras på fastigheten Flahult 21.1 i Jönköpings kommun, vilket är någon kilometer längre norrut än redovisad mät- och reglerstation.

E.ON Gas uppger att samråd har skett med Jönköpings Energi där placeringen av mät- och reglerstation Torsvik diskuterats. Den placering som redovisats i ansökan har accepterats av Jönköping Energi, vilket inte motsagts av dem senare.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och länsförbundet i Jönköpings län har lämnat in likalydande yttranden. Förbundet yrkar att ansökan lämnas utan bifall. LRF motsätter sig medgivande enligt 17 § ledningsrättslagen om att förrättning får inledas innan koncession har erhållits. LRF anser att ledningen är olämplig från allmän synpunkt och delar i yttrandet upp sina synpunkter i energipolitiska och markpolitiska omständigheter, vilka följer i sammanfattning.

Energipolitiska omständigheter

Fossil gas som ersätter hållbart biobränsle till kraftvärme ger ökade utsläpp av koldioxid. De kommuner som berörs och Sverige som helhet riskerar att inte nå av Riksdagen uppsatta koldioxidmål. Därmed är gasledningen inte i överensstämmelse med Riksdagens riktlinjer och mål för energipolitiken. Förbundet menar vidare att den ökade efterfrågan av naturgas inte bara i EU utan i hela världen och en möjlig topp i EU:s utvinning redan om några år, medför att gasens konkurrenskraft ska ifrågasättas. Sverige har gott om biobränslen och i ett europeiskt perspektiv är det just i Sverige som denna energikälla har störst möjligheter både att reducera koldioxidutsläpp och vara en bas för utveckling av teknik som även lämpar sig för export. Biobränslen ger en hög försörjningstrygghet och en större samhällsnytta på följande sätt. För det första kan ytterligare 10-15 TWh årligen tas ut från skogen nationellt de närmaste 5 åren. Till detta kan läggas en potential från jordbruket på drygt 10 TWh inom 15 år. Tillgången på biobränsle i regionen är riklig. För det andra ger de en stabil prisutveckling och hög potential för teknikutveckling. För det tredje tillkommer minst 120 årsarbeten per TWh jämfört med om naturgas används. Slutligen minimeras sårbarheten för olyckor, tekniska fel eller skadegörelse genom en regional försörjning av värme och el. Sverige blir inte styrt av internationell politik och instabilitet i exportländer.

Markpolitiska omständigheter

Koncession för ett så utpräglat kommersiellt projekt som detta, kan inte meddelas mot bakgrund av nuvarande ersättningsregler i expropriationslagen, utan att

koncessionsbeslutet riskerar att komma i konflikt med skyddet för äganderätten enligt grundlagen och Europakonventionen. Vidare riskerar ett gasledningsstråk att stoppa utvecklingsmöjligheter för landsbygdsföretagande på skogs- och jordbruksmark och att påverka värdet ur naturvårdssynpunkt. E.ON måste, om byggnation ändå blir av, åstadkomma lösningar som innebär att redan befintliga stråk för vägar, järnvägar samt kraftlednings- och teleledningar tas i anspråk för förläggning av naturgasledningen för att minimera intrång och skada som naturgasledningen förorsakar. Då den begärda koncessionen är kontroversiell och risken för avslag är uppenbar, bör ledningsförrättning inte få påbörjas förrän koncessionsbeslutet föreligger.

E.ON Gas har bemött LRF:s synpunkter i huvudsak enligt följande. Bolagets bedömning är att den största delen av naturgasmarknaden består av ersättning för oljeanvändningen inom industrin. Genom att ersätta användandet av kol och olja kan flera miljövinster uppnås, däribland en minskning av koldioxidutsläpp. För kraftvärmeverk är naturgas det bränsle som möjliggör störst elproduktion på det befintliga värmeunderlaget. Sökanden hävdar, bl.a. med hänvisning till forskningsprojektet Nordleden, att ökade elproduktion som erhålls med naturgas som bränsle jämfört med kraftvärme baserat på bioenergi, innebär att motsvarande mängd kolkraft undviks i den nordiska elbalansen. Under många år framöver kommer det nordiska elsystemet att vara beroende av kolkondenskraft på marginalen. Utsläpp beräknas vanligen utifrån det produktionsslag som ligger på marginalen, dvs. den kraftproduktion som måste användas när förbrukningen av el är störst. Sökanden gör också bedömningen att tillgångarna på naturgas och därmed prisutvecklingen kommer att vara konkurrenskraftig i förhållande till andra energialternativ. En förutsättning för ett investeringsbeslut är att bolaget vid en sammanvägning finner det troligt att tillräckligt många framtida kunder vill anslutas till naturgasnätet. Samtidigt delar sökanden LRF:s bedömning att bioenergi har och fortsatt kommer att ha en stor plats i det svenska energisystemet. En ökad användning av naturgas kommer endast marginellt att påverka den totala bioenergianvändningen i Sverige. Vidare anser sökanden att bedömningen av energiförsörjningens påverkan på sysselsättningen inte kan begränsas till sysselsättningen i energisektorn. Basindustrin, som står för en fjärdedel av exporten och sysselsätter ca. 270 000 personer, har uttryckt intresse för en ökad användning av naturgas, som förväntas förbättra dess konkurrenskraft med utlandet. I motsats till LRF gör sökanden, som under lång tid haft fortlöpande kontakter med potentiella naturgasanvändare i industrin och andra verksamheter, bedömningen att marknaden i de aktuella delarna av landet är tillräcklig för att utgöra underlag för en gasledning som den planerade. Marknaden utgörs i huvudsak av ersättning av nuvarande olja och kol men även gasol och i vissa fall el för ång- eller värmeproduktion. Erfarenheterna från de områden som idag har tillgång till naturgas visar att industrins användning av främst olja i allt väsentligt ersatts med naturgas på kommersiella villkor. En utbyggnad av infrastrukturen för naturgas kommer att öka användningen av såväl naturgas som biogas för fordonsdrift. Liksom LRF gör sökanden bedömningen att distributionen av fordonsgas inte i sig motiverar byggandet av en gasledning. Däremot kan den

volymmässigt större marknaden för industrin möjliggöra en utbyggnad av tankställen för fordonsgas. Detta leder även till bättre ekonomiska förutsättningar för biogasutvinning genom att biogas från lokala produktionsanläggningar kan anslutas till naturgasnätet.

Beträffande de markpolitiska omständigheterna, bemöter sökanden LRF:s yttrande i huvudsak enligt följande. Ifrågasättande av att tillgång till energi i sig är allmännyttig har hittills inte förekommit. Genom politiska beslut har Sverige bestämt att vissa allmännyttiga funktioner ska konkurrensutsättas för att få lägre priser på nyttigheterna i fråga. Ledningsrättslagen är därför relevant som instrument för markåtkomst för den sökta naturgasledningen. Sökandens ambition är att komma överens med markägare om ersättningen för tillfälliga och bestående skador. Historiskt har så skett i de flesta fall. Diskussioner pågår mellan E.ON och LRF om respektive organisations syn på ersättningsfrågorna. Det ligger i sökandens intresse att hålla nere kostnader för anläggningen, och därmed markintrång. Där så är möjligt, tekniskt och i förhållande till olika regelverk, eftersträvas att ledningen förläggs efter större vägar. Större kraftledningar kan däremot inte följas, då induktionen från dessa stör det katodiska korrosionsskyddet i gasledningen.

LRF vidhåller efter bemötandet att någon samhällsnytta inte visats och att ansökan om koncession därför ska lämnas utan bifall. Förbundet framhåller bl.a. följande. Sökanden har i sin analys utgått från att all el som ersätts av ny naturgas-el i Sverige skulle utgöras av importerad kolkondens-el. Huvuddelen av den el som importerades till Sverige under 2000-2003 utgjordes enligt Energimarknaden 2004 av el från främst Norge och Finland, men också Tyskland. Elbehovet ökar i hela EU och praktiskt taget all ny produktionskapacitet baseras på en mix av kärnkraft, vindkraft, biokraftvärme, gaskraftvärme och vattenkraft. Det kan inte hävdas ens att små marginella el-tillskott under de kallaste vinterdagarna importeras från kolkondens. Ett ökat behov någonstans tillgodoses fr.a. genom en vilja att betala ett högre pris och det påverkar endast långsamt produktionsmixen. Vidare innebär ny teknik att separera koldioxid från andra avgaser och förvara den i tomma gas- och oljehål att el från kol blir koldioxidneutral och miljövinsten med att använda gas försvinner. Flera av de industrier efter den planerade gasledningen, som idag använder 2 TWh olja för att koka vatten till ånga, kan i stället använda biobränsle. Det finns en stor potential att spara energi, bl.a. genom Programmet för energieffektivisering för elintensiv industri. Utredningen Energiframsyn visar att de närmaste 50 åren kan energibehovet i befintliga bostäder halveras. Beträffande försörjningstryggheten anför LRF att för att klara försörjningen av naturgas i Europa krävs stora investeringar för utvinning ur nya källor. Uppgifter om den potentiella tillgången på biobränsle varierar och LRF menar att utöver dagens 100 TWh kan ytterligare 60 TWh hållbart skördas från skog och åker om 20 år. En lokal råvaruförsörjning säkerställer både en liten risk för avsiktlig eller av naturkatastrofer orsakad skada på energiförsörjningssystemet som att detta störs av politiska skäl. AB 263

E.ON Gas anför i korthet följande. Just det faktum att el-produktionsmixen ändras långsamt, som även LRF anför, är orsaken till att kolkondens kommer att förbli den energikälla som används till el på marginalen. Som grund för bolagets koncessionsansökan ligger industrins intresse och behov av en trygg och konkurrenskraftig försörjning av både el och energi totalt. Alla möjligheter till energieffektivisering ska prövas och det görs också i industrin sedan länge. Ersättning av kol och olja med naturgas innebär ytterligare effektivisering. Ökad användning av naturgas i kraftvärme, eller i industrins mottrycksanläggningar, är ett betydligt effektivare sätt att generera el än med biobränsle.

Svenska Bioenergiföreningen (SVEBIO) har i sitt yttrande framfört i huvudsak följande synpunkter. Föreningen delar Naturvårdsverkets uppfattning att en storskalig utbyggnad av fossilgas riskerar att leda till en långsiktig "inlåsning" i fossila bränslen och hindrar en fortsatt expansion för bioenergi och är kritisk mot den strategiska miljöbedömningen sökanden inlämnat. Jämförelsen mellan naturgaseldad kraftvärme och biobränsleeldad kraftvärme är felaktig på flera punkter. Föreningen menar att elutbytet (alfavärdet) för det naturgaseldade kraftvärmeverket är för högt medan alfavärdet för det biobränsleeldade kraftvärmeverket är satt för lågt. Föreningen anser att man för att kompensera för den lägre elproduktionen inte bör räkna på ett kolkondenskraftverk, utan med den mest effektiva nya elproduktionen med fossilt bränsle, nämligen ett gaskombikondenskraftverk. Resultatet av en sålunda reviderad kalkyl blir att i det rena gasalternativet förbrukas 2,17 MWh gas och i det kombinerade alternativet gas + bio 0,78 MWh gas. Utsläpp av CO₂ reduceras i samma grad. Kostnaden blir dessutom lägre för gas + bio. El- och värmeproduktionen är lika i båda fallen. Vidare är Svebio kritisk mot marknadsbedömningen i följande avseenden. I motsats till vad sökanden uppgett, måste man räkna med att många av de industrier som idag använder olja och kol har ett reellt alternativ att endera välja gas eller konvertera till biobränslen. Det finns flera företag som gått över direkt från olja till bioenergi, och det finns anledning att förvänta att de blir fler. Företagen påverkas härvid inte enbart av politiskt beslutade styrmedel, utan också av marknadspriserna på energi. Konverteringen till bioenergi kommer att dra undan marknaden för gas i regionen. Om ledningen byggs, kommer den i stället att hota marknaden för bioenergi i industrin. Slutligen anför Svebio att den potential för biogas som angetts i ansökan, 3 400 GWh, är orealistiskt stor, fr.a. med hänsyn till att energigrödor från åker sannolikt kommer att i högre grad nyttjas för direkt förbränning, av ekonomiska skäl. Föreningens uppfattning är att lokal produktion av biogas inte kan användas som motiv för att bygga gasledningen, kvantiteterna är för små. Biogasens miljöfördelar kan nyttiggöras lokalt utan ett utbyggt gasnät.

AB 279

E.ON Gas bemöter yttrandet enligt följande. Det är utbytet av industriella bränslen som kol, olja, el och gasol mot naturgas som är det centrala i den strategiska miljöbedömningen, inte jämförelsen mellan naturgaseldad kraftvärme och biobränsleeldad kraftvärme. Vid dessa byten är naturgasen att föredra. I dessa

fall har man funnit det omöjligt att utnyttja biobränslen, för den andel som ingår i bedömningen. De alfavärden som anges i den strategiska miljöbedömningen är hämtade från publicerade uppgifter enligt referenslistan och är inte baserade på fritt valda exempel. Svebio har vidare hävdade att toppbehovet av el/reglerkraft på marginalen (den el som produceras för en temporär belastning från en anläggning med ledig kapacitet) skulle kunna produceras i en nybyggd anläggning. Detta är enligt sökanden ekonomiskt svårt att genomföra eftersom toppbehovet av el produceras i äldre anläggningar, som saknar fasta kapitalkostnader. De anläggningar som används på detta sätt inom det elsystem Sverige tillhör är kolkondensanläggningar. Den av Svebio föreslagna gas + biokombinationen saknar således relevans. I fråga om marknadsbedömningen svarar sökanden att naturgas och biobränsle fyller olika kundbehov. Marknadsbedömningen är baserad på verkliga behov, verifierat med avsiktsförklaringar, som motsvarar ca. 70 procent av den totala identifierade naturgasmarknaden. Marknaden har i dessa fall ansett biobränslealternativet som orealistiskt pga. de krav processer och produkter ställer. Beträffande biogasens potential framhåller sökanden att biogasmarknaden är i starkt ökande och att fortsatt framgång är beroende av att leverantörer av biogas kan nå sina kunder.

Munksjö Paper AB har framfört följande synpunkter. Företaget ser av flera skäl positivt på en förlängning av den befintliga naturgasledningen från Gislaved till Jönköping. Företaget tillverkar specialkvaliteter av papper och har i Sverige bl.a. en stor verksamhet i Jönköping. Papperstillverkning är energikrävande, i verksamheten i Jönköping motsvarar energikostnaden ungefär 10 procent av omsättningen. Energiförsörjningen är därför en viktig konkurrensfaktor ur flera aspekter. Koncernen använder naturgas i liknande anläggningar i t.ex. Tyskland. Generellt sett kan naturgas bidra till att sänka de totala energikostnaderna för industriell produktion. Vid användning i produktion är det flexibelt, har hög verkningsgrad och medför lågt slitage på utrustning. Gas, som levereras i samma ögonblick den används, kräver minimal arbetsinsats och inga lagringskostnader. Utsläpp av flera miljö- och hälsofarliga ämnen från en anläggning kan minimeras, vilket ökar möjligheterna att klara framtida miljökrav, vilket i sin tur indirekt påverkar investeringsviljan och en långsiktig drift. För bolagets verksamhet i Jönköping är leveranssäkerhet av elkraft av särskild betydelse. Tillgång till naturgas i regionen kan öka tryggheten i elförsörjningen. Bolaget pekar även på behovet av ett snart beslut i ärendet.

Egendomsnämnden i Växjö Stift, förutsätter att man undviker längre sträckor genom 30-60-årig skog. I den breda gata som uppkommer under byggnationen går skogsproduktionen i kanterna förlorad. I ung skog kan återbeskogning, som sker i gatans kanter, växa in i omgivande bestånd – i gammal skog kommer det ändå att bli hygge och gatan kan återbeskogas tillsammans med omgivningarna. Vidare förutsätter nämnden att tillfällig och bestående skada ersätts enligt gängse normer samt att tillstånd för optokabel och annan kommunikationsutrustning endast ges som tillbehör för anläggningens drift – ej på sådant sätt att extra datatrafikkapacitet kan upplåtas.

E.ON Gas svarar att lokaliseringen av den sökta ledningssträckningen har skett i samråd med stiftskogvaktaren, varvid anpassning skett så långt det varit möjligt till pågående markarrondering och skogsbestånd. Tillfällig och bestående skada kommer att ersättas enligt gängse normer. Skulle förläggning av optokabel bli aktuell krävs för detta ett separat ledningsbeslut.

Juristbyrån Mark & miljö AB har som ombud för fastighetsägarna *Anders Friberg, Kjell Björkhamn, Baltzar Svensson, Ulla-Britt Sandberg, Mona Sandberg, Britt-Marie Sandberg, Sören Johansson, Stefan Johansson, Håkan Lundqvist, Bernt Bernhardsson, Raymond Svensson, Ingrid Svensson samt Sandahlsbolagen AB (Vaggeryd)* motsatt sig att koncession meddelas. Det finns inget allmänt behov av gasledningen. Om energi från gas behövs, vore det bättre att förlägga el-producerande gaskraftverk i anslutning till befintligt gasledningsnät och transportera energi i elnätet. Huvudmännen är i många fall redan drabbade av intrång från annan infrastruktur och skulle drabbas ytterligare av det skyddsområde en gasledning kräver. Staten bör vara mycket kritisk mot projekt av detta slag och låta markägarnas intressen väga tungt mot de kommersiella intressen som ligger bakom ansökan. Vidare framför byrån kritik mot de samråd som genomförts och som anses vara undermåliga. Som exempel anförs bl.a. att det har varit mycket svårt för markägarna att få klarhet i om de är berörda eller inte av projektet. Enligt markägare som varit närvarande vid det informationsmöte som hölls i Vaggeryds Folkets Hus framfördes vid mötet stark kritik mot gasledningen, vilket inte framgår av minnesanteckningarna som, deltagarna ovetandes, skulle ingå i koncessionsansökan. Sökanden har inte informerat berörda markägare om vilka restriktioner för markanvändning gasledningen kommer att medföra eller hur bred ledningsgata företaget kommer att begära vid kommande ledningsrättsförrättning. Fastigheter som ligger efter E4, som exempelvis Krängsberg 1:24 kan, om ledningen inte byggs, i framtiden användas för utbyggnad av industriområden och annat. Särskilt på fastigheten Bratteborg 1:6 skulle en ledningsdragning bli kännbar, eftersom där planeras en återkommande skogsutställning, Elmia Wood, som senast den arrangerades 2001 genererade 54 000 besök. En sträckning genom Sveaskogs mark, som ägs av det allmänna, vore en rimligare lösning än den föreslagna, som berör många enskilda markägare. Slutligen påpekas att någon överenskommelse mellan sökanden och de markägare som är byråns huvudmän finns inte i något fall, till skillnad från vad som framgår av ansökan och sökandens bemötanden av byråns yttrande.
AB 58, 87, 225, 269

Michael Breimer (*Södra Vissö 1:2, Bredaryd*) har lämnat följande synpunkter. Genom att fortsätta den befintliga ledningen från Gislaved/Anderstorp i nord-östlig riktning i stället kan ledningen bli betydligt kortare, med mindre ingrepp som följd. Pga. ledningens säkerhetsavstånd kommer fastighetsägarens möjlighet att använda marken, t.ex. för avstyckning av tomter, att förhindras. Det är olämpligt att dra ledningen mellan två närliggande sjöar, då förändringar i

markområden kring vattendrag alltid innebär en risk för oväntade effekter på vattenflöden. AB 47

E.ON Gas svarar bl.a. följande. Vid tidpunkten då planering skedde för utbyggnad till Gislaved fanns planer på en fortsatt utbyggnad till Värnamo och Jönköping. Gislavedsledningen sågs som en grenledning för lokal distribution inom Gislaved-Anderstorp-Gnosjöområdet. Ledningssystemet utformades efter dessa förutsättningar, där vidare utbyggnad mot Värnamo-Jönköping skulle ske från Segerstad. Att byta ut eller lägga ny ledning parallellt med ledningen till Gislaved skulle medföra leveransstörningar samt tekniska och säkerhetsmässiga problem och är således inte aktuellt. Fastigheten i fråga är berörd av den planerade ledningen på en sträcka om ca. 300 meter. Efter kontakt med fastighetsägaren har mindre justeringar av sträckningen skett. Några planer för eventuell framtida byggnation har inte nämnts från fastighetsägarens sida, varför hänsyn därtill inte tagits. Sökanden vidhåller den sökta sträckningen.

Sven Johansson, Gunilla Johansson och Karl Oskar Brunnsgård (Mällby 3:5, 4.5 och 4:8, Gislaved) vill få den planerade naturgasledningens sträckning över fastigheten ändrad till ett mer västligt läge, så långt från brukningscentrum som möjligt. Den föreslagna sträckningen hindrar en framtida expansion av jordbruksdriften på fastigheterna, vilket kommer att behövas för framtida lönsamhet. AB 49

E.ON Gas har svarat att med beaktande av framförda synpunkter har sträckningen ändrats i samråd med fastighetsägarna så att minsta avstånd till befintliga byggnader som återopats i yttrandet har ökat till 100 meter. Ekonomibygnader kan byggas intill 25 meter från ledningen så länge det inte gäller brandfarlig eller explosiv verksamhet.

Friedgard Werner och Christian Werner (Albo 1.4, Gnosjö) vänder sig starkt emot den sträckning som går över fastigheten och yrkar på en alternativ sträckning inom närområdet enligt bifogad karta. AB 50

E.ON Gas har tillmötesgått ägarna till Albo 1:4 och ändrat sträckningen enligt deras förslag. Samråd har skett med berörda fastighetsägare som har accepterat den ändrade sträckningen.

Kjell Gustafsson (Aggarp 1:6, Gnosjö) har lämnat bl.a. följande invändningar. Ledningsrätt bör inte ges om det inte finns fri handel med gas, som i elnätet. Ledningsrätt bör inte ges till linje- och ventilstationer utan dessa ska bara få byggas med markägarens tillstånd. Zonklassningen är felaktig med hänsyn till aviserat nybygge av lokaler, samt förmodad utökning av aktiviteter på fastigheten. En ändring av ledningsdragningen 150-200 meter norrut skulle innebära betydligt mindre olägenheter. AB 54

E.ON Gas har svarat i huvudsak enligt följande. Tillgång på energi är en allmän nyttighet. Genom politiska beslut har i Sverige, liksom i många andra länder, vissa allmännyttiga samhällsfunktioner konkurrerats ut med syfte att åstadkomma lägre priser för användarna. Det är sökandens ambition att komma överens med markägarna om ersättningen för de tillfälliga och bestående skador som naturgasanläggningen kan medföra. Historiskt har bolaget enats med det stora flertalet markägare om ersättningens storlek. I andra fall tillkommer det föräntningslantmätaren att fastsätta ersättningens storlek utifrån expropriationslagens bestämmelser. Det ligger i det sökande bolagets eget intresse att minimera markintrång och negativ påverkan av naturgasledningen fysiska placering, då större påverkan alltid kostar mera för företaget. Vad som i slutändan avgör anläggningens placering är en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen samt tekniska och marknadsmässiga aspekter. Den sökta sträckningen är resultatet av en samrådsprocess där en viktig del varit att ta reda på markägarnas synpunkter. På många håll har dessa lett till ändringar i sträckningen. Zonklassningen påverkas inte av den byggnation som kan bli aktuell för Brönnehylte Handels AB, då avståndet är mer än 200 meter. Ledningen genom fastigheten har föreslagits till zonklass B för att möjliggöra en viss expansion av bebyggelse i framtiden. Sökanden har beslutat tillmötesgå fastighetsägaren så att den på fastigheten Aggarp 1:6 planerade linjeventilstationen flyttas ca 500 meter västerut till fastigheten Kulltorp 2:1. Berörda fastighetsägare har accepterat ändringen.

Erling Abrahamsson (Hylteryd 1.1, Vaggeryd) instämmer med LRF att ledningen inte ska byggas. Fastigheten är belägen ca. 4 km från tätort med anslutning till E4 och är tänkt att kunna utnyttjas till upplevelsearrangemang. Stugby är under utredning, vilket kan bekräftas av tjänsteman på länsstyrelsen. Om ledningen byggs minskar fastighetens värde. Gasledningens sträckning norr om fastigheten bör kunna dras i anslutning till befintlig väg till Sjunkebo. AB 5

E.ON Gas har svarat enligt följande. Föreslagen ledningssträckning passerar 200-220 meter öster om befintlig fiskdamm vid Österån, den plats där en stugby eventuellt planeras. Någon konkret plan över stugområdet har inte förevisats i samband med projektets information och inte heller några planer på att realisera en idé om upplevelsearrangemang. Till följd av yttrandet har sökanden beslutat justera sträckningen och följa befintlig väg till Sjunkebo. Frågan om minskning av fastighetens marknadsvärde till följd av naturgasledningen hänförs av sökanden till kommande ledningsförättning.

Bertil Lorentsson, Monica Lorentsson och Martina Lorentsson (Aggarp 1.59) motsätter sig byggandet av ledningen och, om så ändå skulle ske, att tillfartsvägen till Aggarp 1:59 nyttjas under byggnationen. Om tillfartsvägen tas i anspråk under byggtiden, kräver fastighetsägarna att vägen återställs i minst lika gott skick som tidigare. Den inägoväg genom Aggarp 1:59, som behöver nyttjas för byggnationen ska på sökandens bekostnad förstärkas, grusbeläggas och iordningsställas innan byggnationen av naturgasledningen påbörjas. Vidare har vid den planerade

sträckningen hänsyn inte tagits till naturestetiska värden eller till vilken skog som är mest värdefull för markägaren. Zonklassen måste höjas, med hänsyn till planerad bygghet. Linjeventilstationen föreslås placeras närmare Kulltorp och att ledningen dras längre från tillfartsvägen till Aggarp 1:59.

De förblivande synpunkterna rör främst tillfartsvägen till Aggarp 1:59, sedan det blivit klart att sökanden anser att vägen kommer att behöva användas och att villkoren för användandet ska fastställas vid ledningsrättsförrättning. Som ägare till och boende på fastigheten önskar de ett klagörande vad gäller nyttjandet vilken påverkan detta får för tillfarten till byggnaderna på fastigheten. Tillfartsvägen är för närvarande inte tillräckligt bred för möten mellan personbil och större arbetsfordon. Problem kan uppstå om ett räddningsfordon skulle behöva nå hus på fastigheten. Vidare har stormen under januari månad (2005) orsakat skador på skog som hör till fastigheten. Det är bekymmersamt att ytterligare skog ska avverkas i förtid till underpriser för att naturgasledningen ska dras fram.
AB 67, 230

E.ON Gas har svarat i huvudsak enligt följande. Den i yttrandet nämnda tillfartsvägen kommer att behöva nyttjas under byggnation och vid framtida tillsyn av ledningen. Samråd om nyttjandet kommer att klarläggas inom ramen för ledningsförrättning. Vägen kommer att återställas till minst samma standard som före arbetenas påbörjande. Ledningen har zonklassats till zon B, i syfte att tillåta en viss utökning av byggnationen i området. Sökanden har beslutat ändra den ledningssträckning för vilken koncession söks genom att en linjeventilstation flyttas från fastigheten Aggarp 1:6 till Kulltorp 2.1.

Sökanden vidhåller att den aktuella tillfartsvägen kommer att under bygget behöva nyttjas i begränsad omfattning, från allmänna vägen 619 till ca 200 meter väster om bostadshuset. Övriga körningar under bygget kommer att ske inom arbetsområdet.

Baltzar Svensson, Ingrid Svensson och Raymond Svensson (Ammelund 1:3, Krängsberg 1 15 och 1.26) kan inte acceptera att ledningen dras fram över deras marker. Det finns planer att använda marken där ledningen enligt planerna ska gå fram.
AB 71

E.ON Gas uppger i sitt svar att bolaget varit i kontakt med fastighetsägarna vid flera tillfällen för att diskutera ledningssträckningen över aktuella fastigheter, men att vid dessa tillfällen har inga särskilda argument framförts avseende fastighetsägarnas markanvändning. Etablering av naturgasledning enligt sökt sträckning ger minsta påverkan på framtida etableringar, då den dras inom 50 meter från E4, ett område där generellt byggförbud råder. Från kommunens sida har påtalats att lämplig sträckning är att naturgasledningen så långt möjligt följer E4. Sökanden vidhåller den valda ledningssträckningen på fastigheterna Krängsberg 1 15 och 1:26. Till följd av ändrad sträckning vid Byarum, kommer

sträckningen över fastigheten Ammelund 1:3 att ändras och dras väster om E4. Denna sträckning har accepterats av ägaren.

Helene Nilsson och Patrik Sjölin (*Ammelund 1:42, Vaggeryd*) föreslår att linjeventilstationen Byarum förläggs längre in i skogen eller längs E4 där den inte stör.

AB 79

E.ON Gas har svarat att den ändrade sträckningen till följd av att linjeventilstationen vid Byarum flyttas till väster om E4 innebär att detta önskemål tillgodoses.

William Walfridsson och Alice Walfridsson (*Pukarp 1:8, 1:9 och 1:10*) godkänner inte sträckningen genom planteringar på 2,6 ha och 20 år gammal skog sedan stormen Gudrun förstört ca. 2500 kubikmeter 50 år gammal skog. De godkänner inte heller dragningen genom ett område som enligt skogsplanen är en bäckravin som ska bevaras orörd i syftet att återskapa höga naturvärden. Vidare påpekas att utsatta markeringar inte stämmer överens med kartan och att kontaktmannen är svår att nå.

AB 198

E.ON Gas har enligt uppgift i sitt bemötande vid ett möte med markägarna beaktat framförda synpunkter och utfört erforderliga sträckningsändringar.

Ann-Marie Johansson (*Eskilstorp 1:3*) önskar justering med 10-15 meter av planerad ändringssträckning.

AB 327

E.ON Gas avser att tillmötesgå fastighetsägarens önskemål om ändrad sträckning i samband med detaljprojekteringen.

Örebergs lantbruk AB (*arrenderar Hillerstorp 2:6*) är ytterst avvisande till natursledningen och anser att den inte ska dras över fastigheten.

AB 72, 229

E.ON Gas har i sitt svar uppgett att företaget varit i kontakt med fastighetens ägare vid ett flertal tillfällen och därvid uppfattat att man varit överens om sträckningen.

Synpunkter har även inhämtats från Statens Energimyndighet. Därvid har inga ytterligare synpunkter framkommit.

Energimarknadsinspektionens bedömning

En naturgasledning får enligt 2 kap. 1 § naturgaslagen inte byggas eller användas utan tillstånd (koncession) av regeringen. Av 2 kap. 5 § framgår att koncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Av 2 kap. 6 § framgår vidare att koncession inte får strida mot detaljplan eller mot områdesbestämmelser, annat än mindre avvikelser som inte motverkar syftet med planen eller bestämmelserna. Enligt 2 kap. 8 § får en koncession beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva den verksamhet som avses med koncessionen. Härvid skall särskilt beaktas om sökanden kan antas ha vilja och förmåga att dels utöva den verksamhet som avses med ansökan, dels utöva verksamheten efter de föreskrifter och villkor som kommer att gälla för verksamheten. Koncessionen skall enligt 2 kap. 9 § första stycket ange rörledningens huvudsakliga sträckning. Enligt samma paragrafs andra stycke skall koncessionen förses med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt. Den skall också förenas med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller som behövs för att i övrigt skydda människors hälsa och miljö. Vidare får som villkor för koncessionen föreskrivas att ledningen skall vara färdigställd inom viss tid (tredje stycket). Av 2 kap. 11 § naturgaslagen framgår slutligen att giltighetstiden för en koncession skall bestämmas till längst fyrtio (40) år. Om det finns särskilda skäl eller sökanden begär det, får dock kortare tid bestämmas.

I 2 kap. 7 § stadgas att bestämmelserna i 2-4 kap, 5 kap. 3 § och 16 kap. 5 § miljöbalken tillämpas vid prövning av meddelande om koncession samt att en miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i ansökan. När det gäller förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

I 2 kap. miljöbalken finns allmänna hänsynsregler m.m. I 3 kap. miljöbalken återfinns grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Kap. 4 innehåller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Av 5 kap. 3 § miljöbalken framgår att en myndighet skall säkerställa att de föreskrifter regeringen meddelat för vissa geografiska områden eller för hela landet om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt (miljökvalitetsnormer) uppfylls när den prövar en fråga om tillstånd. Enligt 16 kap. 5 § miljöbalken får tillstånd inte meddelas för en ny verksamhet som medverkar till att en miljökvalitetsnorm överskrids. Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd är, enligt 6 kap. 3 § miljöbalken, att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra. Beskrivningen ska omfatta effekter på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö. Vidare ska hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, samt annan hushållning med material, råvaror och energi beskrivas. Huvudsakligen är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av effekter på människors hälsa och miljön.

Om verksamheten eller åtgärden till följd av länsstyrelsens beslut skall antas medföra en betydande miljöpåverkan, skall miljökonsekvensbeskrivningen, enligt 6 kap. 7 §, innehålla en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning, en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra, en redovisning av alternativ lokalisering, om sådan är möjlig, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges ovan.

Lämplighetsprövningen av anläggningen

Av naturgaslagens förarbeten framgår att prövningen av en anläggnings lämplighet främst syftar till att hindra att samhällsekonomiskt onödiga anläggningar byggs, dvs. att anläggningar byggs där det redan finns tillräcklig kapacitet. Strävan är alltså att åstadkomma en lämplig infrastruktur på naturgasområdet. Även andra omständigheter kan inverka på bedömningen av en anläggnings lämplighet från allmän synpunkt. Sådana omständigheter bör enligt allmänmotiveringen i förarbetena bedömas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Av betydelse är bl.a. ledningens sträckning, dess kapacitet och avsedda användningsområden. Andra omständigheter som kan kräva beaktande är t.ex. industri- och energipolitiska förhållanden samt faktorer av regional- och lokaliseringpolitisk natur. Samhällsekonomiskt onödiga naturgasledningar bör inte byggas. Naturgasledningar bör inte heller få dras fram på ett sådant sätt att de medför onödigt stort intrång till skada för tredje man. (*prop. 1999/2000:72 Ny naturgaslag, sid. 88f och 32ff.*)

Det finns idag ingen naturgasledning där den ledning ansökan avser planeras att anläggas. Den är således i den meningen inte samhällsekonomiskt onödig. I syftet att hindra att samhällsekonomiskt onödiga anläggningar byggs, ingår emellertid även en bedömning av om ledningen i fråga är behövlig.

Vad avser ledningens sträckning och avsedda användningsområde är det Energimarknadsinspektionens uppfattning att dessa motsvarar idag känt kundbehov i regionen. Av ansökan och av vissa remissvar (*Jönköping Energi AB, Munksjö Paper AB*) framgår att såväl industrier som lokala energiföretag har visat intresse att bli anslutna till naturgas. Enligt Energimarknadsinspektionens bedömning skulle kapaciteten i naturgasnätet som helhet räcka för att försörja de kunder i regionen som kan förväntas bli anslutna till ledningen. En utbyggnad enligt ansökan skulle således bidra till ett effektivare utnyttjande av det befintliga naturgasnätet i Sverige, trots att inmatning sker enbart i en enda punkt.

Flera av remissinstanserna, däribland Naturvårdsverket och Boverket, har haft synpunkter på den planerade ledningens behövlighet utifrån ett övergripande energipolitiskt perspektiv. Härvid har frågan om naturgasledningens tekniska livslängd haft betydelse för bedömningen av om en utbyggd naturgasinfrastruktur, som har relativt låga rörliga kostnader, skulle hindra utvecklandet av andra energisystem. Det talas om en "inläsningseffekt", med innebörd att ett naturgasnät som är relativt billigt att använda skulle konkurrera ut användandet av andra, förnybara, energikällor och därigenom utgöra ett hinder för utvecklandet av ett energisystem byggt på sådana.

I fråga om industri- och energipolitiska förhållanden samt faktorer av regional- och lokaliseringspolitisk natur gör Energimarknadsinspektionen följande bedömning. Inom regionen finns industrier med stor energiförbrukning som har intresse av konkurrens inom energiförsörjningen. Bra villkor för det lokala näringslivet, och då särskilt tillverkningsindustrin, är positivt från en region- och lokalpolitisk synvinkel. Från energipolitisk synvinkel är det, enligt inspektionens uppfattning, en fördel om olja kan ersättas av naturgas. Detta gäller också möjligheten att ersätta el producerad av kol, vilken är den el som används på marginalen i den svenska och nordiska elförsörjningen idag, med naturgasbaserad inhemsk elproduktion. Den nära sammankopplingen av det svenska elnätet med det danska, tyska och polska innebär att den sannolika merparten av den el som produceras av naturgas i Sverige ersätter el som är producerad av kol i våra grannländer också på medellång sikt.

Det är Energimarknadsinspektionens uppfattning att en färdigställd naturgaslednings livslängd motiverar att ett långsiktigt behov av ledningen bedöms. Vid en sådan bedömning finner Energimarknadsinspektionen att fossila bränslen som energikällor kommer att behövas under en förhållandevis lång övergångstid innan nya energiformer utvecklats i en omfattning som gör att samhället för sin energiförsörjning kan förlita sig på dem. Också inom en period som omfattar anläggningens tekniska livslängd torde fossila bränslen utgöra en inte oväsentlig andel av den svenska energitillförseln och detta oberoende av den i detta ärende aktuella naturgasledningen. Detta innebär att det svenska energisystemet kommer att ge upphov till koldioxidutsläpp under en lång tid, även om utsläppen som ett resultat av klimatpolitisk styrmedel kan minska kraftigt.

Den aktuella naturgasledningen ger i sig inte upphov till några utsläpp av koldioxid. Utsläpp av koldioxid uppstår i de fallen användare av bränslen - till exempel i industrin, servicesektorn eller elproduktionen - väljer att använda naturgas. Vad som ytterst bestämmer de sammantagna utsläppen av koldioxid är inte tillgången till naturgas på den svenska marknaden utan den generella energi- och klimatpolitiken, dvs. tillgången till utsläppsrätter, energi- och koldioxidbeskattningen samt andra klimatpolitiska styrmedel. Naturgasledningen innebär således inga ökade utsläpp av koldioxid utan den skapar i stället möjligheter för energianvändare att, inom ramen för de av EU och de svenska statsmakterna satta gränserna för koldioxidutsläppen, välja mellan flera bränslen.

Av betydelse är också att biogasanläggningar, vilkas produktion idag inte anses kunna bära uppbyggandet av ett större ledningsnät, kan anslutas till naturgassystemet. Det sker redan i de delar av landet där naturgasnät finns. Den senaste tekniska utvecklingen ger vid handen att även andra förnybara bränslen, som biobränsle, kan omvandlas till biogas och därigenom ha nytta av en transportinfrastruktur som inte kräver transportbränsle. Energimarknadsinspektionens bedömning är således att naturgasinfrastrukturen kan användas även för ett framtida energisystem med ett allt större inslag av förnybara energislag.

Beträffande vad som angetts i propositionen om att naturgasledningar inte bör få dras fram på ett sådant sätt att de medför onödigt stort intrång till skada för tredje man, har sökanden efter genomfört samråd ansett att förutsättningar för överenskommelser med berörda markägare kunde antas föreligga. Ansökan har sänts på remiss att samtliga berörda markägare, varefter sökanden i det absoluta flertalet har tillmötesgått önskemål från enskilda sakägare om ändrad sträckning. Energimarknadsinspektionen anser därför, mot bakgrund av det ytterst begränsade antalet av kvarstående klagomål i förhållande till mängden sakägare som är berörda av den aktuella naturgasledningen, att onödigt stort intrång till skada för tredje man inte kan anses följa av den föreslagna sträckningen. Hinder mot beviljande av koncession av markintrångsskäl föreligger således inte enligt inspektionens uppfattning.

Energimarknadsinspektionen finner således, vid en samlad bedömning av de omständigheter vilka enligt naturgaslagens förarbeten bör beaktas, att den naturgasledning för vilken koncession söks är lämplig från allmän synvinkel.

När det gäller markpolitiska omständigheter på den generella nivå som framförts av bl.a. LRF, anser Energimarknadsinspektionen att dessa inte kan ingå i den prövning av koncessionsansökan som inspektionen har att göra enligt naturgaslagen. Frågan om ersättnings storlek är inte en sak för den koncessionsgivande myndigheten. Den handhas av lantmäterimyndighet i enlighet med bestämmelserna i ledningsrättslagen (1973:1144) och expropriationslagen (1972:719). Huruvida markintrång tillåts bestäms enligt ledningsrättslagen, vars 12 § anger att fastighet är skyldig att avstå utrymme, om ledningen är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt eller om ledningen enligt beslut av koncessionsmyndighet skall framdragas över fastigheten. Det samband som finns mellan koncession enligt naturgaslagen och ledningsrätt, innebär att frågan om intrångets nödvändighet prövas ur alla de aspekter som anges i naturgaslagen och att markägare och andra sakägare ges tillfälle att yttra sig över ansökan. Det ligger således inte inom ramen för inspektionens uppdrag att bereda koncessionsansökan att också pröva anläggningens lämplighet i förhållande till ersättningsnivån för markintrånget.

Vad som framförts om att en koncession enligt ansökan skulle vara oförenlig med egendomsskyddet enligt tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ger inte anledning till någon annan bedömning. Dess artikel 1 anger bl.a. att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsätt-

ningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Det är Energimarknadsinspektionens bedömning att den svenska lagstiftningen har beaktat de krav på egendomsskydd som finns i Europakonventionen. Enligt inspektionens uppfattning är aktuella naturgasledningen att anse som allmännyttig. Invändningar baserade på Europakonventionen saknar därför grund i detta ärende.

Lämplighetsprövningen av sökanden

E.ON Gas är ett etablerat naturgasföretag som äger och driver större delen av det svenska naturgasnätet. Det får därigenom anses visat att företaget har vilja och förmåga att utöva den verksamhet som avses med koncessionen. Energimarknadsinspektionen har i sin verksamhet som tillsynsmyndighet enligt naturgaslagen inte haft anledning att ifrågasätta E.ON:s vilja eller förmåga att utöva verksamheten enligt de föreskrifter och villkor som gäller för överföringsverksamhet av naturgas. E.ON Gas kan därför antas ha vilja och förmåga att bedriva verksamheten enligt de föreskrifter och villkor som kommer att gälla för den verksamhet den nu aktuella koncessionen avser.

Energimarknadsinspektionen finner således sökanden lämplig från allmän synpunkt i naturgaslagens mening.

Villkor

Som villkor för koncessionen bör föreskrivas att ledningen skall vara färdigställd inom fem år.

Under ärendets handläggning har E.ON Gas i sina bemötanden av remissinstansernas yttranden gjort en mängd åtaganden som redovisats ovan. Bland dessa åtaganden kan nämnas följande. Gentemot Räddningsverket har sökanden förtydligt att ledningen kommer att förläggas intill starkt trafikerad väg 1 enlighet med gällande föreskrifter och vad som överenskommits med Vägverket. De skyddsvärda områdena 8:14 respektive 12:22 som särskilt lyfts fram av Naturvårdsverket kommer enligt sökanden att påverkas på minsta möjliga sätt enligt följande. Respektive vattendrag (i område 8:14 Västerån, i område 12:22 Gnyltån) kommer att passeras med styrd borring efter samråd med Skogsstyrelsen. Ledningssträckningen kommer att förläggas vid allmän eller enskild väg för att minimera intrånget. Fornminnen kommer att skyddas enligt Riksantikvarieämbetets önskemål genom nära samråd med länsstyrelsen i Jönköpings län under detaljprojekteringen av ledningen. SGU:s påpekande om det olämpliga i en ledningsdragning i geologiska formationer av betydelse för nationell vattenförsörjning beaktas genom ändrad ledningssträckning. Skydd av utpekade naturvärden kommer att ske genom samråd med Skogsstyrelsen. Vägverkets synpunkter rörande förläggning vid väg E4 kommer att beaktas genom särskilda avtal. Elsäkerhetsverkets, Affärsverket Svenska Kraftnät, Vattenfall Eldistribution AB:s och E.ON Nät AB:s synpunkter rörande korsning och förläggning i närheten av kraftledning, samt Elsäkerhetsverkets yttrande om utförande av till gasledningen hörande elutrustning och samråd inför driftstillståndet kommer att beaktas med en serie samråd under detaljprojekteringen. Jönköpings kommuns yttrande

rörande buller kommer att beaktas så tillvida att de närboende informeras om förestående sprängningsarbeten samt att mät- och regleringsstationer utformas så att de följer angivna riktvärden. Zonklassningen vid Långasjön i Åkers socken har ändrats till klass C i enlighet med Vaggeryds kommuns önskemål. TeliaSoneras yttrande om att eventuella förbättringar i telenätet som föranleds av byggandet av gasledningen ska bekostas av sökanden accepteras av E.ON Gas. Samråd kommer att ske under detaljprojekteringen. Visavi ett flertal markägare har E.ON Gas kommit överens om en delvis ändrad sträckning av ledningen för att åstadkomma minsta möjliga intrång och obehag.

Något behov av ytterligare särskilda villkor har inte framkommit och Energimarknadsinspektionen bedömer att sådana, mot bakgrund av sökandens stora mängd åtaganden, inte behöver tillfogas koncessionsbeslutet.

Giltighetstid

I förevarande fall har E.ON Gas yrkat att koncession skall ges för en tid av 40 år. Under ärendets handläggning har det inte framkommit några särskilda skäl till att koncession borde ges för kortare tid. Mot bakgrund härav bör koncessionen ges för en tid om fyrtio (40) år.

Miljöbalkens bestämmelser förutom dem rörande miljökonsekvensbeskrivning

I de allmänna hänsynsreglerna i kap. 2 miljöbalken anges bl.a. att den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att visa att de förpliktelser som följer av kapitlet iakttas och att skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Koncession för naturgasledning omfattar såväl anläggandet av ledningen (*åtgärd*), som driften av nätverksamhet i ledningen (*verksamhet*). Den som söker koncession ska således visa att miljöbalkens allmänna hänsynsregler följs i båda faserna. Av ansökan framgår hur sökanden tillgodosett respektive avser att tillgodose kraven på kunskap, tillämpande av försiktighetsprincipen och krav på bästa teknik, bästa plats, resurshushållning och kretsloppstänkande samt produktvalsprincip. Vidare framgår att E.ON Gas är certifierat enligt ISO 14001 och ISO 9002. Enligt Energimarknadsinspektionens bedömning kan sökanden förväntas uppfylla de allmänna hänsynsreglernas krav enligt 2 kap. miljöbalken under såväl anläggandet som driften av naturgasledningen för vilken koncession söks.

Bestämmelserna i kap. 3 behandlas i större detalj i miljökonsekvensbeskrivningen enligt kap. 6, varför kap. 3 enligt Energimarknadsinspektionens uppfattning kan anses uppfyllt om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i kap. 6. Kap. 4 innehåller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Inget av dessa berörs av den aktuella ansökan.

Miljö kvalitetsnormer som avses i 5 kap. 3 § och 16 kap. 5 aktualiseras inte i föreliggande ärende.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd är, enligt 6 kap. 3 § miljöbalken, att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

I ansökan ingår en omfattande miljökonsekvensbeskrivning. Den innehåller beskrivningar av hur anläggandet och driften kan väntas på kort och lång sikt påverka landskapsbilden, berggrund och jordarter, ytvatten, grundvatten, naturmiljö, naturområden med restriktioner, kulturmiljö, kulturområden med restriktioner, fornlämningar, infrastruktur, jordbruk, luft och klimat, hälsa samt buller. Vidare anges hur sökanden avser att minska riskerna för negativ påverkan. Efter påpekanden i inkomna remissvar från Naturvårdsverket, Boverket och berörda kommuner har miljökonsekvensbeskrivningen kompletterats. Naturvårdsverket och Boverket har fortsatt framfört invändningar mot antaganden och beräkningar som ligger till grund för bedömningen av hur driften av naturgasledningen långsiktigt kan tänkas påverka miljön. Dessa invändningar är enligt Energimarknadsinspektionens uppfattning inget hinder mot att anse att miljökonsekvensbeskrivningen som sådan uppfyller miljöbalkens krav.

Energimarknadsinspektionens ställningstaganden

E.ON Gas Sverige AB:s ansökan om koncession enligt naturgaslagen (2005:403) tillstyrkes. Som villkor bör bestämmas att ledningen färdigställs inom fem år. Giltigheten bör beslutas till 40 år.

Energimarknadsinspektionen finner att den till ärendet fogade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Beslut i detta ärende har fattats av chefen för Energimarknadsinspektionen vid Statens energimyndighet Håkan Heden. I den slutliga handläggningen har deltagit chefsjuristen Charlotte Zackari, enhetscheferna Trond Gledje, Karin Israelsson, Petra van Schmalensee och Gunilla Åbrandt samt handläggarna Margareta Petrén Axner och Peter Albertsson, den sistnämnde som föredragande.

Håkan Heden

Peter Albertsson